

לכנרת — זו היתה הרפתקה גדולה. כשלא שבנו הביתה, ההורים ראו לנו ובררו אצל התלמידים בבית הספר, והתלמידים העלו סברה שנסענו לספרד.

● **למה דווקא ספרד?**
 כך הם יכלו להסיק מברבים שאמרת. הערכת מאד את מלחמת הרפובליקה, וכמובן שגם נכית תמכו ברפובליקה, ולא כפראנקו. הילדים הפעילו את הדמיון ואמרו להורים שנסענו להילחם כפראנקו.

אנחנו נסענו לכנרת, ושם קיבלו אותנו יפה מאוד, כי להוריי היו שם ידידים קרובים מאוד — ההורים של נעמי שמר.

מבחינה מסויימת, אני ונעמי שמר גדלנו יחד. הם היו באים אלינו, לירושלים, ואנחנו את כל החופשים עשינו בכנרת. כשנעמי למדה בירושלים, היא גרה אצלנו בבית.

בקיץ, אירחו אותנו נפלא, עד שלמחרת ראו ידיעה בעיתון שהלכנו לאיבוד. לא אמרו לנו דבר, המשיכו לטפל בנו יפה, אבל דאגו שלא נייעלם מהעניינים. למחרת באו הוריי והחזירו אותנו הביתה.

אבל לסיפור הזה נוסף עם השנים נופך של אגדה.

● **אתה נמצא גם כיום בקשר עם נעמי שמר?**
 לא.

● **בגלל המרחק בדיעותיכם הפרי לניטיות?**

זה בלי ספק ממלא תפקיד. היא עזבה את כנרת, התחתנה, העיסוק שלה אחר משלי, הרכיבים נפרדו. עוד היינו מתראים מפעם לפעם כידידים קרובים. אלא שהקו שהיא הלכה בו מאז נישואיה השניים יצר פחות עניין להיפגש. אנחנו

"אני נעמי שמר גדלנו ביחד. כיום אנחנו מחדאים רק במסיבות משפחתיות. מאז נישואיה השניים, היא הלכה בקו שאילץ אותנו להיפגש כמה שפחות"

עדיין מתראים כחתונות או בכריתות, מוזמנים האחד לשני.

● **מתי התראיתם לאחרונה?**
 בכרית של נכדי השני היא היתה פה עם בעלה.

● **זיקה, רעייתך, סיפרה לי כי הדרך שבה בחרת הרחיקה אתכם מהרבה ידירים, היא אמרה שאינכם מוזמנים כמו קודם. ביצי השפייעה דרכך הפוליטית על יחסך האישי עם חברים?**

היו לי חברים בצבא, שאיתם עשיתי דרך ארוכה. גמרנו שרות, כל אחד הלך ברכו. אילו הייתי הולך, כמו רבים מחבריי, להיות מהלמיפעל, יתכן שהקשרים היו נשמרים. אבל

הלכתי לכיוון אחר. איש מחבריי לא מתעניין בספרות ערבית.

יש לי חברים אחרים, חרשים יותר שמתעניינים, אותי, מצד שני, לא מעניינות בעיות של מנהליחברות.

● **עם אנשים שהיו קרובים אליך, כמו רבין ונרקיס, אתה עדיין נפגשת?**
 לא נפגשים, שום דבר לא מביא אותנו לזה. כאשר אנחנו נפגשים באירועים חברתיים, אנחנו נפגשים כידידים, מעלים זיכרונות, כי יש לנו עבר משותף. מעבר לזה, אין לי דבר משותף איתם.

● **נהנית מפגישתה המחזור שאירגן לפני שלושה שבועות, ידיעות אחרונות, לצורך תצלום אלומי ששתי הימים?**

זה ארך בדיוק 20 דקות, וכולם ניסו להיות חביבים ומנומסים. מכיוון שחלק גדול מהמשתתפים לוקח חלק במערכת-הבחירות, הוחלט מראש שהנושא לא יעלה על הפרק.

● **יובל נאמן אודה להתפאר כי היה חבר שלך.**

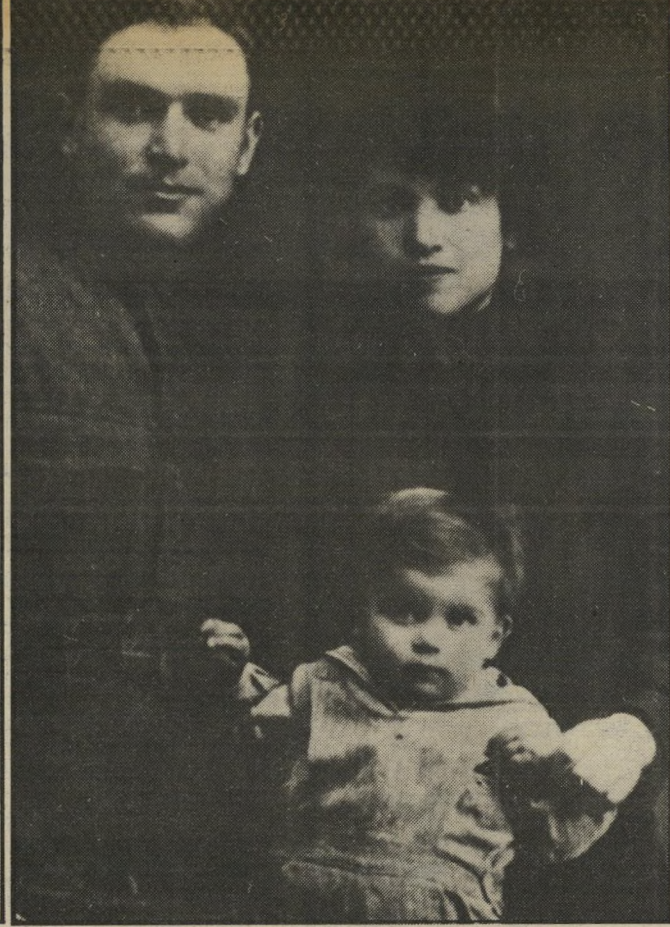
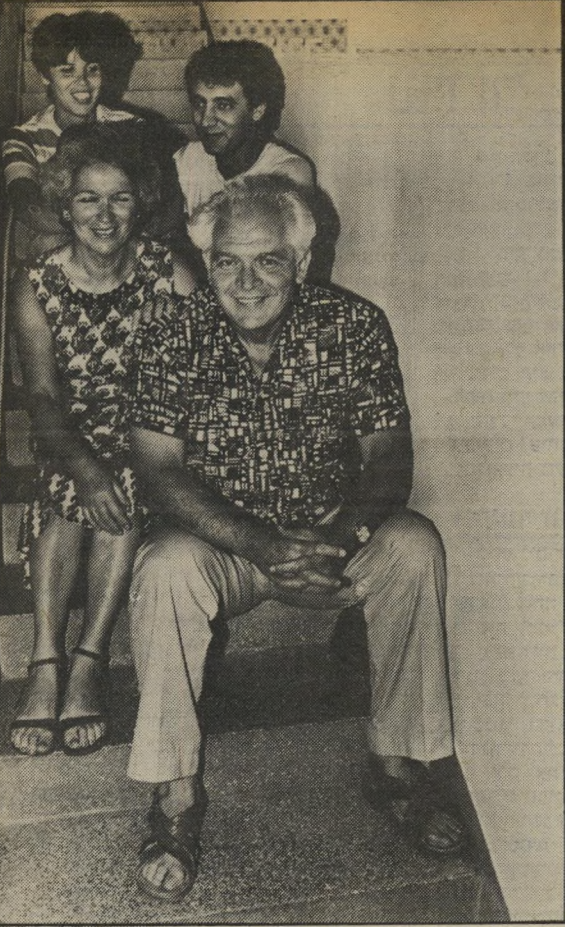
הוא היה חבר שלי הרבה לפני שנעשה פעיל פוליטי. היינו בידירות עוד מ-1948, וכשגרנו ביחד בצהלה. אחר כך הוא עזב את הצבא ופנה למרע. כשעזבתי את הצבא, היינו נפגשים באוניברסיטה. הריחוק והעיסוקים השונים עשו את שלהם.

כשהתברר במלוא משמעותה הפעילות השונה של שנינו, כל עניין החברות איננו קיים ואיננו מעניין עוד.

● **מתי פגשת ביובל נאמן בפעם האחרונה?**

פלד וסרטאווי בפאריס דיברתי איתו אנגלית, והתחכמו בערבית.

מתי פלד עם אשתו זיקה, בתו אוסי וחתנו חיים אמני הסתבכה עם המפלגה הקומוניסטית ברוסיה ונאלצה לברוח לארץ.

מתי איפלנד עם הוריו

לפני שנעשה שר. נפגשנו במכללה לביטחון לאומי, בפאנל שדן בבעיות השעה. זה היה מיפגש תקין בין שני אנשים, שמאוד מאוד חלוקים בדיעותיהם. אני מוכרח לציין, שהוויכוח איתו, שהיה קשה ביותר, התנהל בסגנון של בנייתרכות. אני מצייין זאת, כדי להבדיל לחלוטין את הוויכוח הזה מהאופן שבו אני מנהל ויכוח עם גאולה כהן, ויכוח איתה פרושו או להיגרר להיסטריה המטורפת שלה, או לא לדבר כלל. ההבדל הוא אולי בגלל העובדה שיוכל יודע להעביר דברים בצורה רציונלית, בעוד שעם המטורפת הוא אייפאשר ככלל להתווכח. עם יובל זה היה ויכוח קשה, ללא פשרה, אך הוא לא עלה לטונים של היסטריה.

● **מה עשתה ששת הימים לך?**
 עוד בזמן המלחמה, כאשר הסתיימו הקרבות בגדה המערבית, אמרתי לרבין: הנה, יש לנו הורמנות לחסל את הסיכסוך, עליידי פתרון הבעיה הפלסטינית בהתאם לעיקרון החלוקה. כך נשמיט את השטיח מתחת לרגלי הסיכסוך.

● **ומה הוא ענה?**
 אל תגיד בקול, עוד יחזירו אותנו לגבולות החלוקה. ואני אמרתי לעצמי: ריבנו של עולם הרמטכ"ל של היום, עם הניצחונות שלא היו מיקריים אלא פרי תיכנון מוקדם, איך הוא יכול להעלות על הדעת שמישהו ידחוק אותנו לחלוקה?

זו היתה הפעם הראשונה שהעליתי את העניין, וזו היתה הפעם הראשונה שקיבלתי עליו תשובה. עד לאותו שלב האמנתי במדיניות הממשלה, שאמרה שאנו מושיטים ידנו לשלום. ככתוב בהסכמי שביתת-הנשק. זה היה הזמן הנכון; אש"ף של אחמד שוקיירי חרל להתקיים, הצבאות הערביים הובסו וכשטחים היתה נכונות עצומה.

אני זוכר את הכיבוש של נביסמואל. נביסמואל היתה פרשה כאובה. ב-1948 היא לא נכבשה, הקרב עליה היה קשה, והיא הפכה לכישלון צבאי כואב. כששת-הימים הם לא נקפו אצבע, ואחר כך גילינו שם מיצבוריינשק שהם לא הפעילו.

אני זוכר ששאלתי אותם: מה קרה, ב-1948 אייפאשר היה להכניע אותכם, והפעם לא הרמנו

● **יובל נאמן גילה נטיות ששיסטיות עוד כשהיה בצבא?**

צריך להבין: ששת-הימים היתה קורפרשת-המים לא רק למדינת-ישראל, אלא גם להרבה אנשים. ערב פרוץ מלחמת ששת-הימים, היינו כולנו אנשים אחרים ממה שהיינו כשהסתיימה המלחמה. המלחמה עוררה אצל אנשים דברים שהיו חבוים עמוק בנפשם.

הנה, למשל, דיין. לפני המלחמה הוא אמר, שבכתייהספר צריכים לתלות מפה של כל ארץ-ישראל, לא רק של מדינת ישראל. מי שם לב לעניין? מישהו התרשם מזה?

● **עובדה שאתה זוכר.**
 כנראה מפני שהייתי נוכח. לא יותר מזה. עוד וייצמן התבטא ברוח של כמיהה לארץ-ישראל הגדולה. איש לא ייחס לזה משמעות, איש לא הציע לצאת למלחמה כדי לממש את מפת ארץ-ישראל.

● **מתי הבנת אתה לאן נושבת הרוח?**

הפעם הראשונה שבה תפסתי ממש מה קורה לנפשם של האנשים, היתה במסיבה שהתקיימה זמן קצר אחרי המלחמה. המשורר זרובבל גלעד קרא שיר שכתב, שהוא עומד בלילה על המישמר בעין-חרוד ושומע את משק מעיינות-המים שמעבר לגלבוץ. לא האמנתי למשמע אוזניי ושאלתי אותו: ממתית התחלת לשמוע את משק המעיינות שמעבר לגלבוץ?

פיתאום התעורר משהו באנשים, פתאום נייערה רוחו של טבנקין: מה שנכבש, צריך להישאר.

אצל הרבה אנשים המלחמה עוררה קולות ומאווים שלא ידעו על קיומם. אפילו בגין לא תבע אף פעם לצאת למלחמה לכיבוש ארץ-ישראל הגדולה.

● **ובכל זאת, הוא שר "שתי גדות לירדן".**

יהושפט הרכבי אמר פעם, כי שתי גדות לירדן הפך מאיראל לריטואל.

● **מסתבר שבטעקבות המלחמה הריטואל, הטקס, קיבל עוצמה.**

בריוק, להרבה אנשים קרו דברים מדהימים. אצל יובל נאמן, שהיה בתחילה חסיד גדול של

"יובל נאמן היה חבר שלי הרבה לפני שנעשה פעיל פוליטי. משהתבררה הפעילות השונה של שנינו, כל עניין החברות אינו קיים ואינו מעניין עוד"

אצבע? הם השיבו: "או נלחמו בשבילנו, הפעם בשביל הברווים, לכן לא רצינו להילחם." זו היתה הודמנות-פנו. המטכ"ל היה אחראי לשטחים הכבושים, השטח היה באחריותנו. העליתי את העניין בשיחות מטכ"ל והתפתח קונפליקט ביני לביןם. ואז החל מסע הרמיה וההטעיה.